
S Gabrielou Seidlovou Málkovou o novém programu Teoreticko-výzkumná psychologie

Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy nabízí nově zájemcům o studium psychologie navazující magisterský program Teoreticko-výzkumná psychologie. Bližší informace přinášíme v rozhovoru s garantkou tohoto studijního programu docentkou Gabrielou Seidlovou Málkovou.

Letos se na FHS UK poprvé otevírají přijímačky na navazující magisterský studijní program Teoreticko-výzkumná psychologie, kterého jste garantkou. Jak a proč program vzniknul?

Důvodů, proč jsme začali přemýšlet o akreditaci programu Teoreticko-výzkumná psychologie, bylo více. Na FHS je docela silná skupina akademiků a vědců v oboru psychologie. Postupem času nám začalo připadat, že by dávalo smysl, aby tato skupina mohla propisovat svoje zkušenosti, znalosti a pohled na psychologii nejen v bakalářském studiu. Hledali jsme cesty, jak to udělat. Delší dobu nás napadalo, že by na Univerzitě Karlově měl být studijní program, který rozšíří nabídku magisterských studijních programů s psychologií, tedy nabídku z Filozofické a Pedagogické fakulty. Na Pedagogické fakultě se studijní program Psychologie profiloval vždy tak, že nejlépe připravoval psychology do praxe ve školských a poradenských zařízeních. Na Filozofické fakultě byla vždy snaha, aby absolventi studijního programu mohli působit v klinické praxi a v oblasti psychologie práce. Nám se už delší dobu zdálo, že v nabídce studia psychologie na univerzitě chybí studium, které by nepřipravovalo psychologa jen do poradenské nebo klinické praxe, ale umožňovalo by studium psychologie s důrazem na přípravu v oblasti psychologického výzkumu. Všimli jsme si existence takových studijních programů v zahraničí, všimli jsme si reálné a narůstající potřeby kvalitních psychologů výzkumníků v praxi. Silnou inspirací pro nás byly i zkušenosti studentů, kteří odcházeli do zahraničí právě za takovými studijními programy. Jejich zprávy o tom, jak naplňující a bohaté studium výzkumné psychologie může být, nás motivovaly v přípravě koncepce studijního programu Teoreticko-výzkumné psychologie. Svou roli určitě sehrála také povaha společenskovední přípravy v bakalářském studiu naší fakulty. Společenskovední modul vždy hodně usiloval o propojení výuky s výzkumem (jakkoliv obtížné to v bakalářském stupni studia může být). Tolik asi na vysvětlenou „proč“.

Odpověď na otázku, „jak“ náš nový studijní program vznikl, bych shrnula do dvou linií. První, formální linie, samozřejmě souvisí s tím, jak probíhají akreditace nových studijních programů na UK. Osobně zpětně hodnotím jako velkou výhodu fakt, že o udělení akreditace našemu studijnímu programu rozhodovala Rada pro vnitřní hodnocení UK, která má možnost uvažovat při udělení akreditací v kontextu struktury a obsahové náplně stávajících studijních programů na UK. V našem případě trval proces přípravy a realizace žádosti o udělení akreditace v celkovém součtu téměř dva roky. Na přípravě návrhu studijního programu i samotné nezbytné dokumentace k žádosti se v průběhu zmíněných dvou let podílela řada osob a uvědomuji si, že jsem neměla doposud příležitost jim všem poděkovat. Velmi ráda bych proto touto cestou vyjádřila velké díky paní děkance FHS UK [Marii Pětové](#), bez jejíž podpory by nebylo možné o záměru nového studijního programu vůbec přemýšlet. Velký díky patří paní docentce [Marii Dohnalové](#) a [Ing. Janě Jeníčkové](#), které mi pomohly zorientovat se v systému udělení akreditací na UK a porozumět formálním aspektům přípravy žádosti o akreditaci. Osobně si velmi si vážím konzultací a korektivní odborné pomoci členů Panelu pro společenskovední oblasti vzdělávání RVH, zejména paní docentky Kucharské a pana profesora Mareše. Určitě bych ráda vyjádřila díky a úctu kolegům psychologům z jiných pracovišť UK i kolegům z akademické a vědecké (nejen) psychologické obce. I když v některých případech s počáteční nedůvěrou, v celkovém náhledu byli otevření návrh našeho studijního programu diskutovat a konzultovat, a tím vlastně hrozně moc přispěli k dostavbě jeho stávající podoby. Toho si opravdu velmi cením. Druhá linie odpovědi na otázku, jak program vznikl, souvisí s konkrétním obsahem programu. Velmi intenzivně jsme se snažili využít funkční a prověřené předlohy ze zahraničních univerzit. Dívali jsme se například, jak vypadají podobné studijní programy na skvělých evropských univerzitách, v Amsterdamu a v Lovani. Poměrně brzy jsme také zjistili, že pokud by se akreditace Teoreticko-výzkumné psychologie zadařila, byli bychom první středoevropskou univerzitou, která takový program nabízí. To například mě osobně dalo v jisté fázi přípravy chuť pokračovat a vydržet navzdory náročnosti celého procesu. Při konstrukci podoby studia jsme se snažili, aby byl praktický, klinický či poradenský „balíček“ přípravy studenta nahrazen přípravou v oblasti metodologie výzkumu a výzkumné praxe (ve formě účasti ve výzkumu nebo výzkumné stáže). Velice jsme se v přípravném týmu snažili o to, aby byl obsah studijního programu vyváženě koncipován z hlediska přípravy v oblasti tzv. kvalitativního i kvantitativního výzkumu. Aby obsahově pokrýval v co nejširší míře základní teoretické disciplíny psychologie, včetně evoluční a behaviorální psychologie a psychometrie. Podařilo se nám do základů studijní přípravy propsat předměty studia, které nejsou ve studijních programech s psychologií tak obvyklé: například studium etiky ve výzkumu, statistiky v psychologickém výzkumu, akademického psaní pro účely publikace výzkumu.

Mohla byste jmenovat konkrétní předměty, které jsou pro budoucí studenty připraveny?

Na webových stránkách [studujfhs.com](#) je možné se se strukturou studia v našem programu seznámit. Teoretická příprava ve studiu se opírá o základní disciplíny psychologie. Studenty tak u nás v rámci povinného základu nemine obecná, vývojová, sociální, behaviorální a evoluční psychologie a psychologie osobnosti. Základní teoretické disciplíny pak rozšiřujeme studiem psychometrie a statistiky v psychologickém výzkumu. Druhou klíčovou osu teoretické přípravy tvoří dvousemestrální studium metodologie psychologického výzkumu a semestrální studium etiky v psychologickém výzkumu. Základní teoretickou přípravu pak rozšiřuje nabídka povinně volitelných předmětů, které umožňují studentům hlubší seznámení s konkrétními oblastmi psychologického výzkumu (např. mezikulturní psychologie, psychologie jazyka a gramotnosti, psychologie zdraví, srovnávací psychologie, psychopatologie, pedagogická psychologie, psychologie sexuality a partnerských vztahů apod.). Linii základní teoretické přípravy pak doplňuje linie praktické přípravy studenta v oblasti psychologického výzkumu. Tu máme koncipovanou ve dvou rovinách: 1. jako strukturovanou přípravu v

oblastí akademických a vědeckých kompetencí (např. dovednosti akademického čtení a psaní či dovednost prezentace výsledků výzkumu) a 2. jako výzkumné praxe. Oproti jiným formátům magisterského studia psychologie na UK se u nás studenti systematicky seznamují s psychologickým výzkumem od prvního ročníku. Začínají předmětem, který jsme nazvali Účast ve výzkumu, kdy se pod vedením zkušenějšího a zorientovaného profesionála ve vybrané instituci dívají, jak se dělá výzkum. Následně absolvují dvousemestrální Výzkumnou praxi, ve které se sami zapojují do praxe psychologického výzkumu. Praktickou přípravu pak završuje student realizací vlastní diplomové práce. Zabytvání se psychologickým výzkumem je zkrátka „červenou linií“, která provází přípravu studenta od počátku až do konce studia.

Jaké vyučující studenti na programu potkají?

Určitě se mohou potkávat s těmi, kteří už teď na FHS UK učí v bakalářském studiu nebo v navazujícím magisterském programu Antropologická studia. Budou tak potkávat mě, docentku [Jitku Lindovou](#), docentku [Ivu Poláčkovou Šolcovou](#), doktorku [Klárku Bártovou](#), doktorku Evu Richterovou, doktorku Terezu Novákovou Brumovskou nebo [Kateřinu Klapilovou](#). Náš základní výukový tým máme v plánu průběžně obohacovat a rozšiřovat o hostující kolegy ze zahraničních pracovišť, v nadcházejícím semestru bychom takto měli přivítat prof. Pfause nebo doc. Caravolasovou.

Kde najdou absolventi programu uplatnění?

Všude tam, kde je třeba plánovat, realizovat, zpracovávat a vyhodnocovat psychologický výzkum. Absolvent TVP je výzkumník s odborností v psychologii, který může vést nebo utvářet výzkumný tým v institucích, firmách a organizacích veřejného i soukromého sektoru. Naši absolventi mohou pracovat i ve státní správě nebo v médiích všude tam, kde třeba zadávat, administrovat nebo interpretovat výzkum a výzkumné aktivity z psychologie a příbuzných oborů. Všude tam, kde se realizuje výzkum na zakázku, ve výzkumných centrech. Specifickou oblastí uplatnění našich absolventů je také akademická sféra. Zde mohou samozřejmě naši absolventi nacházet uplatnění v oblasti administrativních činností spojených s realizací výzkumu a správou výzkumných grantů. Doufáme také, že náš studijní program umožní nacházet motivované začínající výzkumníky a bude jim pomáhat dobře a strukturovaně se připravit na nároky a zátěž doktorského studia. V průběhu přípravy žádosti o akreditaci našeho studijního programu jsem si několikrát uvědomovala, že v jistém slova smyslu měníme pohled na psychologickou profesi a že tato změna není snadná a nemůže se odehrát ze dne na den. Psychologie je bezpochyby jedním z nejpobulárnějších vysokoškolských oborů studia. Určitě otevírá studentům cestu k celé řadě inspirativních a společensky cenných profesí. Ale zároveň psychologii silně svazuje představa široké i profesionální veřejnosti, podle které je psycholog jen ten, kdo vykonává klinickou nebo poradenskou praxi. Je na čase takové vnímání začít měnit a vysokoškolskou přípravu psychologů uchopit cíleně i tak, aby umožňovala širší využití poznatků a metod psychologického výzkumu ve společnosti.

Budou mít absolventi možnost pokračovat v doktorském studiu na FHS?

V současné době není na FHS doktorský studijní program s psychologií. Doktorské studijní programy s psychologií jsou na FF, PedF a LF UK. To je na úrovni jedné univerzity uspokojivá nabídka, kterou není momentálně nejspíš třeba rozšiřovat. Absolventi našeho navazujícího magisterského studijního programu se do těchto doktorských studijních programů mohou hlásit. Na Katedře psychologie a věd o životě FHS UK ale také doufáme, že se nám podaří motivovat a připravit naše absolventy k doktorskému studiu v zahraničí. Z nabídky doktorských studijních programů akreditovaných na FHS UK vnímáme jako smysluplnou možnost pokračování v doktorském studiu Aplikované etiky nebo Studií dlouhodobosti.

Je studijní program určen i pro studenty, kteří na FHS neabsolvovali bakalářské studium?

Samozřejmě, studijní program je určen pro jakéhokoliv absolventa bakalářského studia, který v rámci státní závěrečné zkoušky absolvuje psychologii nebo prokáže znalost z psychologie. Teoreticky se do našeho studijního programu může přihlásit kdokoliv, kdo je absolventem bakalářského studia. Podmínky, které vyhlášíme k přijímacímu řízení, ale ukazují, že cílíme na studenty, kteří mají v oboru psychologie velmi dobrou znalostní a dovednostní vybavenost. Rozsah teoretických znalostí by měl odpovídat nárokům státní bakalářské zkoušky z psychologie. Pokud nemohou studenti prokázat absolvování státní Bc. zkoušky z psychologie, je třeba, aby prokázali výrazné kvality při dalších částech přijímacího řízení. Přijímací řízení máme koncipované jako ústní pohovor na podkladě individuálního portfolia, které student přináší k přijímacímu pohovoru. Portfolio požadujeme předkládat ve strukturované podobě dle zadání přijímacího řízení. Stačí jej přinést k ústnímu pohovoru a není třeba jej předem zasílat. V první části portfolia student v podstatě prezentuje svoji vlastní badatelskou práci (velice pravděpodobně bakalářskou práci) s psychologickým tématem. Ve druhé části portfolia by pak měl student formou výběru pěti klíčových titulů prezentovat svoji orientaci, zaměřenost nebo profilaci v oboru psychologie. Ústní pohovor realizujeme v češtině, část pohovoru věnovanou prezentaci vlastní badatelské práce pak vedeme v angličtině, tedy v jazyce současné vědy. Pro přesnější informace o přijímacím řízení odkazují na web s prezentací našeho studijního programu:

<https://www.studijfhs.com/tvp>

Je ještě něco, co by ke studijnímu programu mělo zaznít?

Když jsme vytvářeli koncepci studijního programu a přemýšleli jsme o tom, jak by měly vypadat výzkumné praxe, určitě jsme stáli o to, aby měli naši studenti možnost bohatého výběru místa a prostředí pro vlastní stáž. S kolegyněmi jsme proto vyhledávaly a oslovovaly partnerské instituce, které by byly ochotné naše studenty přijímat a poskytovat jim prostor pro realizaci výzkumné stáže. Už v době přípravy programu, kdy vůbec nebylo jasné, že se akreditace podaří, jsme se potkávaly s velmi vstřícnou odezvou kolegů v praxi. Některé z oslovených institucí byly ochotné vyjádřit už v rámci akreditačního řízení písemný závazek, že budou naše studenty přijímat. Pro začátek realizace našeho studijního programu tak máme připravené dohody o spolupráci s Psychologickým ústavem AV ČR, s Národním ústavem duševního zdraví ČR a s Neziskovou organizací Dyscentrum. Méně závaznou formou máme přislíbenou spolupráci s jedním centrem sociálních služeb, s psychologickou sekcí vězeňské služby ČR a s několika formami v komerčním sektoru, které se věnují lidským zdrojům. Velmi nás těšil zájem a podpora kolegů v reálném profesním světě, kteří se na naše studenty těší a opakovaně uváděli, že psychology výzkumníky potřebují. Já osobně bych si přála, aby se nám dařilo sít spolupracujících pracovišť rozšiřovat o další instituce a firmy s možností uplatnění psychologů výzkumníků.

Sára Černíková
17. března 2021